

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

תחילת הוית הבריאה - ה'זמן'

ביאור הדברים. נזכיר את אחד מיסודות האמונה הברורים. תחילת הוית של הבריאה היא הנקראת 'זמן'. בפסוק נאמר (בראשית א, א): "בראשית ברא אלהים", וידועים דברי רבותי-נו, הגר"א ועוד, שמתוך העשרה מאמרות שבהם נברא העולם, במאמר הראשון נברא ה'זמן'.

הגמ' אומרת (ר"ה לב ע"א) ש'בראשית נמי מאמר', והמאמר הראשון שנאמר בתורה להדיא הוא: "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור" (שם, ג). וא"כ, במאמר 'בראשית' מה שנברא זו עצם המציאות שנקראת 'זמן'. כל דבר שנברא לאחר מכן, נברא בתוך המערכת שנקראת זמן, אבל בתחילת הוית הנבראים נברא המושג שנקרא 'זמן'.

ומהו עניינו של ה'זמן'. זמן עניינו, סדר של תהליך שבא זה אחר זה. ההיפך של 'מוקדם' הוא 'מאוחר'. אין מוקדם ומאוחר בתו-רה'. וההיפך של 'קדמון' הוא 'אחרון'. וכן על זה הדרך.

לפיכך, כל מוקדם ומאוחר שאנו מכירים בתוך מערכת הב-ריאה, הינם בתוך המערכת שנקראת זמן. לכן, גם כאשר אנו משתמשים ביחס שנקרא 'קדמון', זהו יחס של 'קדם', יחס שאנו מגדירים בתוך מערכת הזמן, שהוא קדם למה שבא אחריו. זו הגדרה של המושג 'קדמון' בתוך הבריאה.

וביחס ללשון הרמב"ם שנאמר כאן: וכל הנמצא זולתו בלתי קדמון בערכו, אמנם כל הנבראים בערך לבורא הם בלתי קדומים, אבל בערך אחר הם כן נקראים 'קדמון'. עניינו של 'קדמון' בערך אחר הוא, שזהו 'קדמון' בתוך מערכת הזמן, הוא קודם למה שבא אחריו במערכת הזמן. זה נקרא יחס של קדמון בתוך מערכת הנבראים.

'קדמון' ביחס לבורא

לפי"ז נבאר מהו המושג שהקב"ה נקרא כביכול 'קדמון', 'הקד-מות'. ברור הדבר שהקדמות של הקב"ה אינה בנויה במערך של זמן. בלשון הפשוטה והברורה ביותר, הזמן עצמו הוא נברא, וכ-ביכול בורא עולם ברא את הזמן, והרי שהוא לפני הזמן. ובהגדרה יותר פנימית, הוא מעבר לגדרי זמן. ומצד כך, אי אפשר ליחס לבורא יחס של 'קדמון' בתוך מערכת הזמן. זו ההגדרה הפשוטה.

■ המשך בע"ה שבוע הבא - מתוך סדרת 'דע את אמונתך' - י"ג עיקרים לרמב"ם, היסוד הרביעי.

י"ג עיקרים

ויסודות האמונה לרמב"ם
היסוד הרביעי - 'הקדמות'

היסוד הרביעי - הקדמות. והוא שנאמין כי זה האחד האמור הוא קדמון בהחלט, וכל נמצא זולתו בלתי קדמון בערכו אליו. והראיות על זה בכתבי הקודש רבות, והיסוד הרביעי הזה מורה עליו מה שנאמר: "מעונה אלהי קדם".

הגדרת 'קדמון' ביחס לנבראים

מבואר כאן שהיסוד הרביעי עניינו: שנאמין כי זה האחד האמור הוא קדמון בהחלט. האמונה שהקב"ה קדום. אולם, זהו מצד היחס של האמונה בבורא ית"ש. אך ביחס לקיום הנבראים ההתייחסות היא: וכל נמצא זולתו, כל הנבראים כולם, שהם אלו הנמצאים זולתו, בלתי קדמון בערכו אליו. כלומר, כל אחד הוא קודם בערך למי שבא אחריו. כל 'קדמון' הוא מלשון 'קדם', הדבר כבר נעשה מוקדם. לדוגמא, ביחס לראובן ושמעון, אם ראובן נולד ביום ראשון, ושמעון נולד ביום שני, ראובן נקרא קדמון בערך לשמעון. לפי"ז מה שנאמר כאן: כל נמצא זולתו בלתי קדמון בערכו, כלומר, כולם בלתי קדמון בערך לבורא, מכיוון שכולם באו אחרי הבורא ית"ש.

ונבאר את עומק דברי הרמב"ם מהי האמונה שהקב"ה קדמון. ענינה של אמונה זו היא כלשון הרמב"ם כאן: הוא קדמון בהחלט. כלומר, אין כוונת הדבר [בלבד] שהוא הקדום הראשון, ואין קדום לפניו. שלא כמו שאר הנבראים שכל אחד קודם ביחס למי שבא אחריו, והוא איננו קודם ביחס למי שבא לפניו, והרי שהבורא ית"ש הוא הראשון 'לגמרי', "אני ראשון" (ישעיהו מד, ו), ולכן זה נקרא שהוא קדמון 'בהחלט'. ברור שלא זהו עומק הבנת דברי הרמב"ם.

כוונת דברי הרמב"ם היא, שהיחס של 'קדמון' ביחס לבורא עולם והיחס של 'קדמון' הנמצא בתוך מערכת הנבראים, הוא אינו אותו יחס. היחס של קדמון בתוך מערכת הנבראים עניינו, שכל הקודם לחבירו נקרא 'קדמון'. אך מציאותו ית"ש, האחד האמור, האמונה בבורא ית"ש שהוא קדמון הינה גילוי שונה לחלוטין מהיחס שנקרא קדמון בנבראים.

פרק ד' | הכרה עצמית

ולכן סמך אצלו הבריתא תני דבי ר' ישמעאל מערב אדם קב חומטין בכור של תבואה ואינו חושש, והוא דין מדיני גזל והונאה, אשר מקומו בסדר נזיקין, ומאי שייטיה הכא, אמנם הורונו בזה שכמו במשא ומתן, הגם שנראה כגזל והונאה, אמנם כיון שהקב עפר הוא השימור והקיום של כל הכור תבואה, אינו חושש משום גזל, כן רשאי האדם להפסיק ולבטל זמן מועט מהלימוד, לה־תבונן מעט ביראת ה', ואינו חושש בזה משום ביטול תורה, כיון שהוא הגורם שתתקיים אצלו חכמת התורה.

ודאי שכפשוטו הוא אינו חושש לביטול תורה, מפני שהלומד יראה ע"מ שתתקיים תורה בידו, הר"ז כמו פרוזודור המביא לטרקלין, כמו מעמיד לדבר אחר, וכיון שהוא מביא לעסק דברי תורה אינו נקרא ביטול, אבל בעומק לפי מה שנתבאר השתא, זה לא רק מעמיד חיצוני שהיראה מביאה לידי עסק החכמה, אלא ככל שכח היראה באמת אמיתי בנפשו, הוא הוא הכח להגדיר מכחו את הדברי תורה, זה לא שאחרי היראה אפשר לקיים את התורה, אלא בלימוד התורה עצמו משתמשים עם הכח שנקרא יראה, "הן יראת ה' היא חכמה", "היא לבד חכמה" היא עומק כח ההגבלה בנפשו של האדם.

כ"ז היות האדם חי בעולם שאינו ברור הוא לא רואה את הקשר בין יראה לעסק התורה. אבל כשכחות האדם עומדים באופן של עולם ברור ראיתי.

והוא מבין מהי המהות של היראה, אז הוא מבין את השייכות המוחלט בין מציאות היראה להגדרה, והוא מבין שככל שיראת ה' טהורה תהיה בנויה אצלו באופן נכון, כח הגדר כח הגבול, הן כפשוטו מלעבור לא תעשה, והן בעומק כח היראה בהיות האדם גבולי ביחס אליו ית"ש, שאין לו קץ ואין לו גבול, נבנה אצל האדם במעמקים כח היראה, אז ממילא אם יש לו יראת ה' טהורה אז ההשגה שלו לבוא ולהגדיר את הדברי תורה, הרבה יותר קרוב ללב, כי כח ההגדרה נמצא אצלו במקומו הטהור, ואז בשעה שהוא לומד דברי תורה, הוא קרוב הרבה יותר להגדיר את הדברים על אמיתתם, מאשר מי שאינו עוסק במציאות של יראה.

זה נכון שע"פ החיצוניות הדבר הזה מאד מאד נעלם, ונראה שמי שלומד ספר מוסר אין לו שייכות בעצם להגדרה של תורה, פעמים רבות זה נובע שגם מי שלומד מוסר לא בונה את הדברים באופן הנכון של יראת ה' טהורה עם כח הגדר והגבול שבנפש, ככל שהאדם מעמיד את הדברים בצורתם השלימה באופן הנכון, אז ככל שהאדם זוכה ליראה הוא זוכה באמת להשגת התורה, ועל היראה הזו דייקא נאמר "מערב אדם קב חומטין". זהו הקב חומטין שהוא מערב, הכח של הגדר הכח של הגבול, וא"כ התערובת הזו כמו שנתבאר זה מין במינו ממש, שמעורר ומוציא לפועל בהגדרת דברי תורה, את גדרי דברי התורה באופן של עולם ברור ראיתי. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש

החיים שער ד'

היא לא תערובת מין בשאינו מינו, וזה לא יציאה מענין לענין כפשוטו מדברי תורה ליראה ומיראה לדברי תורה וחוזר חלילה, אלא עומק הכח של היראה, כאשר האדם לומד דברי תורה, מצד הדברי תורה לעצמם יכול להיות התגלות של "נמשלו למים" כלומר כח ההתפשטות, ויכול להיות התגלות של "נמשל לאש" כלומר כח הדילוג מדבר לדבר, ע"מ להעמיד גבולות, שזה עומק עסק התורה, נצרך בנין של כח היראה בנפש. יש יראה שענינה לחזק את כח המקבל, שיהא לימודו באופן של קיום, באופן של זכירה, באופן של אוצר, באופן של שער, באופן של מפתחות. זה עוד סוגיא, לא סוגיא דידן השתא, בזה לא עוסק הנפש החיים להדיא. אבל הסוגיא שנאמר ביראה תוך כדי הלימוד ענינה לחזק את הכח של הגבול ושל היראה שבנפש, זהו עומק סוגית היראה.

כמובן שעומק היראה הזו ביחס לבורא ית"ש ענינה שהוא ית"ש אינו גבול ואנחנו בעלי גבול, זה עומק כח היראה בנפש, היות האדם בעל גבול מול מציאות של בלתי בעל גבול שזה הוא ית"ש, זה המעמקים של תפיסת היראה בנפשו של אדם, בחיצוניות האדם תופס שהקב"ה גדול והוא קטן, ולפי זה האימה מהקב"ה הוא אימת גיבור מול חלש, שהחלש יש לו אימה מן הגיבור. אבל ההגדרה המדוקדקת של היראה ענינה שהאדם הוא בעל גבול והוא ית"ש אין לו קץ, זה עומק היראה "הכרת הגבול", היא היא סיבת היראה והיא עומק תוצאת תולדות היראה.

ולפיכך הכח הזה בעומק מתגלה כמו שהוזכר באמצע הלימוד, מחד התורה הקדושה היא ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים, אבל מאידך בהשגתנו שלנו כל דבר בדברי תורה צריך שיעור צריך גבול, ובלשון פשוטה הוא צריך הגדרה מבוררת ומזוככת זה עומק כח היראה בנפשו של אדם ביחס לחכמה.

וא"כ "טרם יכבה מליבו יראתו ית"ש" מהי היראה שצריך להמשיך בעסק הדברי תורה, מחד הוא ממשיך את היראה שקדמה שהוא בבחינת אוצר, אבל מאידך היראה השייכת השתא, עיקרה לא רק אוצר, אלא עיקרה מהי? כח ההגדרה המוחלט בנפשו של אדם, מי שאין לו את כח ההגדרה המוחלט בנפשו סימן שכח היראה ביסודו חסר אצלו בנפש.

פעמים יש לאדם כח של הגדרה כי כח היראה קיים, אבל הוא לא מפנה אותו אליו ית"ש, כי אין לו שייכות אמיתית לבורא, ולכן היראה לא מתגלה מול הבורא ית"ש, יסוד כח היראה נמצא אצלו בנפש, פעמים זה יראה שנמצאת בשכל ולא יראה הנמצאת בלב, בשכל הוא יכול להגדיר דברי תורה, אבל זה לא מושב אל ליבו עד שיהא לו יראת ה' טהורה עומדת לעד.

אבל תמצית הדברים שנתבאר כאן בדברי הנפש החיים - העסק ביראה תוך כדי הדברי תורה זה העמקת כח הגדרה בנפש, שהוא הוא המעמיד את עצם כח היראה ונותן את הכח לעסוק בדברי תורה בשלימות.

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים בלימוד

ההגדרה שבסברא, והסברא שבסברא

מהלך זה נובע משתי מקומות בנפש מהיכן הנפש מתחילה להעמיד סברא. ישנו אופן שמתחיל מכח חשבון ודיוק בנפש, וזהו המהלך היותר פשוט, שבו האדם מתחיל להעמיד את הסברא מכח החשבון והדיוק, והוא מגדיר את הסברא, ואז הוא מנסה להבין את הסברא. רק שאם הסברא לא מובנת, אזי מוכרחים להגדיר הגדרה אחרת ולנסות לראות שוב אם החשבון והדיוק מתיישבים, אבל לכתחילה הגדרת הסברא מתחילה מכח החשבון והדיוק. ויש צד הפוך שתחילתו מכח הסברא שבנפש, שבו האדם תחילה מגדיר סברות, ואח"כ הוא בודק האם החשבון והדיוק מתיישבים עם זה או לא.

הסכנה שבדרך זו.

במהלך זה יש את הנטייה המצויה עד מאוד בדור האחרון ממש בבתי המדרשות, שהלומדים מסבירים סברות. והטעות בזה היא, שהם מסבירים סברות בלי להגדיר אותם. קשה לחדד זאת במילים, אבל הם מסבירים סברות בלי להגדיר אותם, והאורך, הרחוב, והעומק יכולים לנוע לכל מיני צדדים. הם אומרים סברא ערטילאית, ואחרי שאמרו סברא ערטילאית, הם מנסים לתת לה צורה לפי גדרת הדין. ואם הדין אומר כך אז מזיזים קצת את הסברא לכאן, ואם הדין אומר אחרת מזיזים את הסברא קצת אחרת...

צורת הלימוד הזו היא מאוד מאוד מסוכנת, כי בעצם זהו כמעט מגדל הפורח באוויר. אדם שלא בוקע למעמקי תפיסת הסברא, אז בעצם לשיטתו אפשר לומר כמעט כל סברא שלא תהא, אלא שצריך רק לראות אם אין לזה איזו סתירה בגמרא... זה מבהיל! אבל ישנה כזו טעות בנפש שמשתרשת. אדם שלא בקע למעמקי הפנימיות שלו, הוא בעצם יכול לומר סברות לכל צד ולכל פנים, ואז הוא מנסה לראות אם זה נכנס ברשב"א, ואם זה לא נכנס ברשב"א, הוא ידחוק את הרשב"א עד שזה יכנס...

יש אמנם מרבתינו גדולי הדורות שפעלו באופן הזה, אך הם היו גדולי עולם שהסברא אצלם היתה במעמקי הבהירות, ואז הגבולות היו מתוך הסברא עצמה של עצמם. היה להם את המעמקים של התפיסה הפנימית, לפי מה זה מתיישב מצד שורש התפיסה הפנימית שלהם, וממילא היה את הבית אב שעליו זה נבנה. וזהו שכותב הרמב"ם "יראה לי" וכדו'.

צריך להבין, שהצורה הזאת להתחיל ממקום של סברא, מגיעה אחרי שיש לאדם עמל תורה גדול, ויש לו ישרות עמוקה, ויש לו חיבור פנימי לתפיסת הסברא, אזי אפשר להתחיל ממקום של סברא ולראות להיכן נוטים פני הסוגיה. אבל להתחיל מלכתחילה בכזה מהלך זו דרך מסוכנת עד למאוד! ובפרט אצל צעירי הצאן, ואותם אלה שמתבגרים עם אותה תפיסה של צעירי הצאן. מכל מקום, נקטנו דוגמא אחת יסודית מאוד של מהלכי דברים. דוגמא זו היא יסודית מאוד, והיא נפקא מינה לכל צורת הלימוד. האם אנחנו באים

להגדיר דבר, וההבנה עיקרה ההגדרה או פעמים כמעט רק ההגדרה - שזהו המהלך של ר' חיים. או שההבנה היא הבנה כמציאות לעצמה, והסברא היא סברא כפשוטו. גדרת דנייה יקבעו אמנם לפי גדרת הסוגיה והראשונים והאחרונים שבה, אבל התפיסה היא תפיסה כמעמקים של מציאות של סברא - שזהו המהלך של ר' שמעון.

האופן הנכון - שילוב שני המהלכים

הצורה הפנימית היא כמובן שילוב של שני הדברים. והיינו, גם להגדיר את הסברא כהגדרה והגם שהיא בלתי מובנת, וגם להבין אותה כהבנה לעצמה. ואז לראות את נקודת הפער ביניהם, ולראות את נקודת האחדות שיכולה להיוולד.

ובעומק, פעמים רבות כאשר האדם מגדיר הגדרות בלתי מובנות, בתחילה הם אמנם נראות לו בלתי מובנות בעליל, כדבר תמוה וכמדרש פליאה. אבל אחרי שהוא יתבונן בדברים יותר, הוא יגלה ויראה בהם צד מכוון יותר ונכון בהבנה. לפעמים זהו צד יותר רחוק, ולפעמים זהו צד הרבה יותר קרוב ממה שהיה נראה בהתחלה.

אבל מכל מקום, הצורה הפנימית של מהלכי הדברים היא באופן כזה, שהאדם בתחילה מעמיד הגדרה אפילו רחוקה ומתבונן בה, ולפעמים לאט לאט הוא רואה לזה עומק יותר, בהירות יותר, והתקרבות יותר, ולפעמים הוא מבטל את ההגדרה. ומאידך הוא מעמיד את נקודת הסברא כמושכל לעצמו ובודק אותו. ורואה את הפער שנמצא ביניהם. ובד"כ אחר ההתבוננות הדברים יתקרבו, או שתיווצר נקודת אמצע שלישית שעומדת ביניהם.

דוגמאות לדברים שהזכרו כעת, אפשר כמובן לתת בכל סוגיה וסוגיה. אבל אנו מעמידים כעת את צורת התפיסה של מהלכי הלימוד, וכל אדם ואדם צריך לבדוק בדוג' היסודית שהזכרנו להיכן נפשו נוטה. האם נפשו נוטה להגדרה פחות מובנת, או שנפשו נוטה יותר למהלך של העמדת מציאות של סברא כסברא מובנת. וזה צריך בעצם ליצור לאדם תפיסה איך הוא לומד את הדברים. מי שנפשו נוטה להגדרה כהגדרה, פחות כואב לו שזה לא מובן. ואילו מי שנוטה להבנה, אזי אם הגדרנו לו דבר והוא לא הבין אותו, הוא מרגיש שכל הנשמה והעיקר חסרים מן הספר ובדברים שלפניו.

לימוד מתוך התבוננות או מתוך הסכמה

דוגמא נוספת, הן שתי צורות הלימוד הקיימות אצל בני"א. יש אדם הלומד באופן שהוא מנסה להבין כל דבר, וזה נקרא בינה. ויש אדם שלומד באופן שהוא קורא ומקבל מה שכתוב, ורק אם יש קושיה הוא מנסה להתבונן, וזה נקרא חכמה. אלו הן שתי צורות שונות לגמרי. האם מנסים להבין כל דבר שקוראים על פנימיות מהותו, או שרק אם יש קושיה אזי מנסים ליישבה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך

סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

מנחות (פ, ע"ב) - ואמר רבא, הפריש תודתו ואבדה, וחזר והפריש אחרת תחתיה ואבדה, וחזר והפריש אחרת תחתיה, ונמצאו הראשונות, והרי שלשתן עומדות וכו'.

הנה ברור הדבר שאבידה זו כנגד ביהמ"ק, שאבד ראשון ושני, ואח"כ ימצא השלישי. והבן שכאשר ימצא השלישי יחזור ויכללו בו גם ב' הראשונים.

והנה ביהמ"ק בחלקו של בנימין ויהודה, כמ"ש (יומא, יב, ע"א) דתניא, מה היה בחלקו של יהודה, הר הבית הלשכות והעזרות. ומה היה בחלקו של בנימין, אולם והיכל ובית קה"ק, ורצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה לחלקו של בנימין, ובה היה המזבח בנוי, וכו'. ומקום המזבח בחלקו של יהודה, שעיקרו מלשון הודאה, ועיקר הקרבן המוקרב בו לפיכך הוא תודה.

והנה שורש איבוד תודה, הוא שורש איבוד יהודי, לשון (הודאה), כמו שהיה בימי המן, וכמ"ש (אסתר, ד, ז) ביהודים לאבדם. ובפרטות על חלק השבטים הנקראים בכללות יהודה, כמ"ש (ירמיה, מ, טו) ואבדה שארית יהודה. ועיין מלבי"ם (ויקרא, כו, לח) וז"ל, היו שני מיני גלויות. א. עשרת השבטים שנדחו ממקומם לארצות רחוקות, ועקבותיהם לא נודעו עד עת קץ. וזה נקרא אובדים, שיהיה כדבר האבד שהגם שהוא בנמצא אין יודעים מקומו. ב. שבט יהודה ובנימין, שלא נאבדו לארצות רחוקות, רק ארץ אויביהם אוכלות אותם בשמדות והריגות, עכ"ל. וזהו איבוד גמור יותר. והוא בחינת אבדון. כמ"ש נהר חרש (מדרש הנעלם, כה, ע"א) שבעה פתחים יש בגיהנם, אופל, צלמות, שערי מות, באר שחת, טיט היון, שאול, אבדון, וכו', ומי שנכנס במדור התחתון שהוא אבדון שוב אינו עולה, דתניא א"ר יהודה (יהודה דייקא, ודו"ק) אע"פ שנכנס בשאול עולה בתשובה, שנאמר מבטן שאול שועתי, שהוא המדור השישי, שנאמר מוריד שאול ויעל (שהוא בחינת תשובה), ומי שנכנס במדור התחתון שהוא אבדון שוב אינו עולה (שהוא בלתי תשובה, ודו"ק). ושורש אבידה ביהודה, כי נקרא יהודה, ע"ש שם הוי"ה, הוי"ה-ד, כמ"ש בסוטה יהודה שקדש ש"ש בפרהסיא נקרא ע"ש בוראו. וכשם שבשם הוי"ה אמרו נכתב בהוי"ה ונקרא אדנות, והיינו שנאבד שם הוי"ה, כן ביהודה שנקרא ע"ש שם הוי"ה.

ועיקר כח כליון זה בזרעו של יהודה מתגלה ב"כליון", כמ"ש בסבא דמשפטים (קד, ע"ב) ער ואונן נתגלגלו בפרץ וזרוח ונתקנו קצת, ואח"כ נתגלגלו במחלון וכליון, ומחלון נתקן (מחלון לשון מחילה ולכך נתקן) וכליון (לשון כליה) נאבד, עיי"ש. ועיקר כח האיבוד הנגלה ביהודה כמ"ש חז"ל, וירד יהודה מאת אחיו (והיינו שלא הודו לו, היפך מתחלה שהודו לעצמתו למכור את יוסף), ירידה היתה לו שאבד המלכות. ולעת"ל, כאשר שם הוי"ה יקרא ככתבו, אז יתוקן אף מלכות יהודה, והיתה לה' המלוכה, מלכות בית דוד, משיח.

"כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח". ונודע הקושיות, ראשית, כיצד אומר "ייתי ויכול" כאשר נמצא בתוך ביתו ואין מי ששומעו? הול"ל כן בביהכנ"ס קודם הסדר וכד'. ועוד, כיצד אומר "כל דצריך ייתי ויפסח", הרי עתה אין לנו קרבן פסח. ביאור הדברים: כל דבר יש בו את האור הפנימי, ואת הכלי. קרבן פסח הוא הכלי, והאור הוא עצם רוחני טהור הנקלט בנפש. ועתה שנחסר לנו קרבן פסח, נחסר לנו הכלי. אולם מי שזך, יכול למשוך גם עתה את האור של הקרבן. וזהו שאומרים "כל דצריך ייתי ויכול", הכונה מזון רוחני, אור עליון ששורה בזה הלילה, ואינו ביחס להזמנה מעשית לאכול. וכן עתה אפשר לזכות לייתי ויפסח, כנ"ל.

חג הפסח נקרא "זמן חרותינו", ענין מהות החירות. האדם מורכב מנשמה, וגוף. הנשמה עליונה וגדולה מן הגוף, וכניסתה לגוף היא מאסר לה. ולכך, עיקר החירות, הוא הפרדת הגוף מן הנשמה, ואז הנשמה יוצאת לחירות.

והנה מאסר הנשמה בגוף, יש לו ב' פנים. ראשית, הנשמה לא מוגבלת בזמן ומקום, והגוף מגבילה ב. טבע הנשמה אינו כטבע הגוף (הנשמה רוצה אלוקות והגוף חומריות וכו' וכו'). והנה עיקר החירות שאפשר להשיג, היא חירות מן הסוג השני, שהגוף לא יחצוץ מפני טבעה של הנשמה ורצונותיה לרוחניות. אולם המאסר מבחינת זמן ומקום, לזה יש חירות לנשמה רק בשעת מיתתו של אדם, שאז יש לנשמה חירות שאינה כבולה לחוקי גבולות הגוף הגשמיים. והנה היפך החירות, הוא שיעבוד. שיעבוד עניינו מיצרים, שיש מיצר וגבול והחירות היא שלילת הגבול, והמיצר. חירות מלשון לחרר חור. כלומר, לחרר את המחיצה והגבול, ליצור בו סדק או פתח, או חירות גמורה שלילת כל המחיצות. (חר בגימ' יצחק, בחינת בינה, בחינת חירות, כנ"ל).

וז"ש "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה". דקדקו לומר "עוסק", ולא לומר "עוסק", כלומר שזה עסק נפשו, שבוה נפשו רוצה. הרי, אדם זה יצא ממאסר הגוף, שרצונו חומריות, וגילה בלבו את נשמתו, שרוצה רוחניות, תורה, אלוקות.

הרי לנו שחג הפסח, שהוא ראש המועדים, הוא תחילת גילוי הנשמה לרצות רוחניות. וכל מועד ומועד, הוא גילוי נוסף של הנשמה. וכל גילוי וגילוי, הוא המשך לחירות, המשך ליציאת הנשמה ממאסר הגוף.

והנה הנשמה מורכבת מרגשות, וראיה, והגוף מעלים על ב' הבחנות אלו של הנשמה. ותחילה, על האדם לצאת מהרגשות של הגוף, ולגלות את הרגשות הנשמה, הרגשות של רוחניות. ואח"כ עליו לצאת מעולם הראיה של הגוף, הגשמי, לעולם הראיה של הנשמה, ראיה רוחניות. ואז יזכה לראות את עצמות הרוחניות.

איתא בשמ"ר, שפסח שני בזכות עצמות יוסף. והענין. דענין פסח שני שנתחדשה בו מצוה רק ע"י שבאו לשאול "למה יגרע חלקנו מעשות הפסח". והענין דדוקא הכא, (ואע"פ שמצינו בירושה התם דין והכא מצוה) דכל ענין פסח שני הוא רק ע"י שטמא או בדרך רחוקה. והצד השווה, שבחינתם רחוק, דהוא ענין הטומאה. וכן ענין זה הוא רק ע"י חטא אדה"ר שנתרחק מג"ע ושם נגזרה המיתה. ולכך צריך שיובא ע"י בני"הם גרמו לכך (וכן ענין ירושה שבאה ע"י מיתה). ועפ"ז יובן השייכות ליוסף. דהנה מתחלה הבכורה היתה שייכת לראובן, אולם ע"י ענין טומאה שבלבל יצועי אביו, נסתלקה ממנו וניתנה ליוסף. אולם לעת"ל תחזור הבכורה לראובן ע"י שיתוקן חטא טומאתו. ■ מספר תורת הרמז

אמור | ה-ג

אמר אל הכהנים. כהן, כ-הן. אמרו חז"ל על הפסוק הן עם לבדד ישכון, שהאותיות כולם יש להם בן זוג, בסוד א"ט ב"ח ג"ז ד"ו י"צ כ"פ ל"ע מ"ס, זולת אותיות ה-ג שאין להם בן זוג, ומצד הקלוקל זהו שורש לעלמלא דפרודא, ומצד התיקון הוא בבחינת יחידה ליחדך, יחיד דקדושה, יחידה שבנפש.

והנה שורש הנבדלות והנפרדות הוא בנקבה שכל הויתה נוצרה מהפרדות, "ויקח אחת מצלעותיו". וזהו נקבה, הן-קב. ומצד הקלוקל זהו קב לשון קללה, בבחינת בא נחש על חוה והטיל בה זהמא. בחינת זונה, הן-זו. ואזי נהפכה מגדולה לקטנה, קט-הן. כי תחלה היה בה בינה יתירה. בינה, בי-הן. נפילת המוחין מגדלות לקטנות. ולח"ד מ"ד עץ שאכל ממנו אדה"ר תאנה היה, ולכך נאמר ויתפרו להם עלי תאנה, ממכה מתקן רטיה. תאנה, תא-נה. ומתולדת אכילה זו נולד קין כנודע, מלשון קינא דמסאבותא. ונקרא על שם כן מלשון קנין, קינתי איש את ה', קנה, ק-נה. ואזי נעשית נערה, ער-הן. ואזי באחרית ימיה נעשית זקנה, זק-הן.

ותולדת מעשה זה הוליד אנחה, אח-נה. ונשמע קול נהי, י-הן. ונעשה קינה, קי-הן. והוליד איבה, שנאה, כמ"ש ואיבה אשית בינך ובין זרעה. שנאה, אש-נה. ועי"ז נתקללה חוה ונעשתה נדה כמ"ש בעירובין (ק, ע"ב), כמ"ש נדה, ד-הן. ומה שתחלה היה מדרגת האדם בבחינת "אלקים עשה את האדם ישר", מכאן ואילך נוטה לצדדים, אנה ואנה. א-נה. ונדחה ממדרגתו. נדחה, דח-הן. ובמקום לילך באורח מישר ולהיכנס לשבת קודש, יום מנוחה, מוח-הן, נתקלל בזעת אפך תאכל לחם, היפך המן שטועמים בו כל טעם שבעולם, נעשה לחמו בבחינת מר כלענה. לע-נה. כי עתה אכילתו אינה אכילת של קדושה, אלא מקליפת נגה, ג-הן. ויתר על כן נדבק בהם מכח הנחש ונעשה בהם מצח נחושה - נחש. חוש-הן. ונשתלשל פרוד פגם זה בהמן, מ-הן.

ומצד התיקון השורש בשרה, שעליה כתיב היתה לי עדנה, דע-נה. ומכח נס נכנסה להריון, ריו-הן. מכח מצוה עונה, עו-הן. וזהו מכח אברהם, שנקרא אברהם העברי, מעבר הנהר, ר-הן. והפסולת נשארה אצל הרן, ר-הן. והמשיך התיקון אצל יצחק. שתיקן תפלת מנוחה, חמ-הן. וכן תיקון מה אצל לוט בן אחי אברהם שנשבה, שב-הן, שפדאו אברהם מן השביה. אולם לא הושלם התיקון ונגתלה מעט פסולת בדינה, די-הן, במעשה שכם בן חמור עמה.

ועיקר התיקון נגלה במשכן - מקדש, שבו השראת השכינה, שכי-הן. ועיקר העבודה בו בכהן, כ-הן. ובפרט כהן גדול, ששורשו אהרן, אר-הן. הלבוש שמונה בגדים בכל יום בעבודתו, שמנה, שם-הן. ובפרט ביוה"כ שנכנס לבית קה"ק, לפני ולפנים, פנימה, פמי-הן. ובכל הדלקת המנורה, מור-הן. ובמקביל נתקן ע"י משה שהלך אחר המדבר לסנה, ס-הן.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: כהן, הנה, נהר, הרן, מנחה, נקבה, שנה, שמנה, יונה, הנני, נינה, לבנה, מקנה, נשבה, קנה, אדניהו, אזניה, אלקנה, אמונה, אנה, אניה, אנחה, ארונה, בינה, דינה, זונה, יהונתן, כינה, מדינה, מנחה, מנשה, נדבה, עונה, צנה, רינה, תאנה, תבונה, שנאה, מנורה, שכינה, חנה, נאווה, נהם, נהי, זקנה, חננה, מנהג, נגה, לענה, נדה, נוה, קינה, נהל, מנוחה, מקנה, נהג, נדחה, נטה, נחושה, נחשה, נכה, נערה, נעמה, נעשה, נשיה, נתיבה, סנה, עננה, עדנה, פנה, פנימה, צפניה, קטנה, שמונה, שניה, הן, אהרן, בהן, הריון, הרמון, הון, המן, יהויכין, הימן. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

מנחות (צט, ע"ב) - ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו, תורה ניתנה בארבעים, ונשמה נוצרה בארבעים, כל המשמר תורתו נשמתו משתמרת, וכל שאינו משמר את התורה אין נשמתו משתמרת. תנא דבי רבי ישמעאל, משל לאדם שמסר צפור דרוור לעבדו, אמר כמדומה אתה שאם אתה מאבדה שאני נוטל ממך איסר בדמיה, נשמתך אני נוטל ממך.

ועיין מהר"ל (נתיבות עולם, נתיב התורה, פרק ה') וז"ל, קרא התורה צפור דרוור, בשביל כי הצפור דרוור אין מקבלת מרות להיות תחת האדם, והוא צפור השמים פורח באויר השמים. ודומה לזה התורה, כי התורה היא נבדלת מן האדם, ואין התורה תחת האדם כמו שיש שאר קנייני האדם שהם תחת רשות האדם, אבל התורה היא מן השמים, ולפיכך התורה דומה לצפור דרוור. ומפני כי הצפור דרוור הנה אינו מקבל מרות, צריך יותר לשמירה שלא יפרח מן האדם, כך התורה מפני שהיא השכל הנבדל אינו עם האדם, ואם אינו שומר אותה פורחת ממנו, עכ"ל. עיי"ש. והבן שמצד כך התורה מצד עצמותה עומדת להיאבד מן האדם, כי היא שכל נבדל.

וזהו עומק הדבר שע"י חטא העגל איבדו את מדרגת קבלת התורה שהיה בהר סיני, מפני שהויתה קרובה לאיבוד, כנ"ל. ומצד כך מנו חכמים דברים הרבה שגורמים לאדם לאבד את השגתו בתורה. וכמ"ש (חגיגה, טו, ע"א) מאי דכתיב לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז, א"ל אלו ד"ת שקשין לקנותן ככלי זהב וכלי פז, ונוחין לאבדן ככלי זכוכית.

ומצד כך אמרו (שבת, קלח, ע"ב) דאמר רב, עתידה תורה שתשתכח מישראל, שנאמר (דברים, כח, נט) והפלא ה' את מכתך, הפלאה זו איני יודע מהו, כשהוא אומר לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא, הוי אומר הפלאה זו תורה. ודייקא נקרא פלא, הפלאה, בחינת מופלא ומובדל מן האדם, שכל נבדל כנ"ל, ולכך עתידה שתשתכח מישראל, כי היא קרובה לאיבוד ושכחה בעצם.

ויש והאיבוד הוא חלקי כגון מ"ש (ספרי, דברים, לב, כח) אבד עצות המה: אבדו ישראל עצמה טובה שנתנה להם, ואיזו היא, זו תורה, שאין עצה אלא תורה, שנאמר לי עצה ותושיה. והיינו שאיבדו את בחינת עצה שבתורה. וכן מ"ש (עירובין, סד, ע"א) האמר רבי אחא בר חנינא, מ"ד ורועה זונות יאבד הון, כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה, מאבד הונה של תורה. והיינו שמאבד בחינת הון שבתורה. עיין רש"י שם, הונה של תורה, כבודה של תורה, וסופה להשתכח ממנו. ועיין תורת חיים שם. ועיין בספר עיני כל חי (כתובות, פה, ע"ב) כבודה של תורה מורה יותר על הפלפולים והדרשות שבהם יתגדל כבוד התורה. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

אור א"ס אמרו (ירושלמי, שבת, פ"ט, ה"א) מקדם היו קורין אותו בית אל, ועכשיו קורין אותו בית און.

צמצום שורש לחלל הפנוי, שורש לע"ז. ואמרו (מגילה, כה, ע"ב) אמר רב נחמן, כל ליצנותא אסירא בא מליצנותא דע"ז דשריא וכו', רבי ינאי אמר מהכא לעגלות בית און יגורו שכן שמרון כי אבל עליו עמו וכמריו עליו יגילו על כבודו כי גלה ממנו. ועיין רבינו בחיי (מקץ, מא, מה) כהן און, האולה שלו הוא און. ואמרו (אבות דר"נ, פל"ד, ד"ה עשרה) עשרה שמות של גנאי נקראת ע"ז, אלו הן שקוצים וכו' און.

קו עיין מלבי"ם (יהושע, טז, ב) לוז לא עמד כנגד הר בית אל, רק נכנס לצד דרום, שכן אמר (יח, יב) והיו תוצאותיו מדברה בין און. מבואר ששם כלה "חוט" הרחב. והבן שבית און עוצר המשכת אור הקו - חוט.

עיגולים כתיב (הושע, י, ה) לעגלות בית און יגורו וגו'. והוא בית אל שהעמיד שם ירבעם העגלים. עיגול דקלקול. והבן שההבדל בין בית אל לבית און הוא מנין כו', מנין שם הוי"ה שנפל שם ונסתתם. ועיין ילקוט החדש, ירבעם נטל לסיוע לעגל שלו כהן און, שנאמר (הושע, יב, ט) ויאמר אפרים אך עשרתי מצאתי און לי.

ועוד. סיבוב. ועיין חינוך (מצוה רכח) שלא לעשק. שלא נחזיק במה שיהיה בידינו מזולתנו דרך אונס או דרך דחיה ורמאות כמו אנשי און שדוחים בנ"א לאמר לך ושוב, כדי לסבב שישאר להם מה שבידם מזולתם.

יושר עיין אבן עזרא (כי תצא, כא, יז) כי הוא ראשית אוננו: הנודע עם הישר ידבר, וכל ישראל בחזקת ישרים. והבן שאון יוצא במישר היפך אנה מלשון אנה ואנה שנוטה לצדדים. כי מי שמוציא שז"ל נוטה לצדדים ואין טיפתו בהולדה של בנו טיפה ראשונה, משא"כ ההולך באורח מישר בחינת יעקב שאינו נוטה לצדדים, אצלו הטיפה ישרה. ועיין הכתב והקבלה (שם) לדבריו לא יתקיים משפט הבכורה אלא לאחד מאלף, ודעתו בטלה נגד דעת מקבלי התורה האמיתיים, עיי"ש בהרחבה בגדר ראשית אוננו, שלשיטתו אף אם קדם לבכור נטיה של טיפות לצדדים נקרא ראשית אוננו.

ועיין פתחי שערים (נתיב מ"ד ומ"ן, פתח יט) והוא סוד האותיות פורחות ואין להם דבוק זה לזה שעיי"ז הסט"א מתגבר בסוד יתפרדו כל פועלי און שאין בהם מתקלא שהוא היחוד. ששורשו ביושר דא"ק.

שערות און, מחשבה. עיין ערך קטן חכמה. והשערות הם מותרים המוחין. ואמרו (סנהדרין, קט, ע"ב) און בן פלת אשתו הצילתו וכו' א"ל תוב דאנא מצילנא לך, אשקתיה חמרא וארויתיה, ואגניתיה

גואי, אותבה על בבא וסרתה למזיה (ועיי"ז נראו שערות ראשה) כל דאתא הדר, אדהכי והכי אבלעו להו. והבן שעתה כן דייקא שזהו תיקון און, תיקון מחשבותיו. כי שורש מחשבתו דקלקול הראשונה הייתה בבחינת מותרים המוח, שהוא שורש לרוח שטות, ודו"ק. ובחינת שערות דקלקול שורשו בעשו, איש שעיר, היפך יעקב כוחי וראשית אוני דתיקון. ועיין גנזי מרומים (לגיי"א חבר) בקדושה קשקשת בחיבורא, משא"כ בסט"א הם בפירודא, כמ"ש (תהלים, צב, י) יתפרדו כל פועלי און, ק"ש - וקשת כמ"ש בדניאל (ב, מג) דפרזלא וטינא לא להוי דבקין דא עם דא. ונדע קש - ישו, בית עשו לקש. קשת, ישמעאל, רבה קשת.

אזן מימי און שמנוניות. מדרגה שמינית וממנה של שבח של שומן. ועיין אברבנאל (עמוס, א, ה) בקעת און היא הבקעה הסמוכה לדמשק, שהיא הבקעה היותר דשנה ומשובחת מכל בקעות העולם בכל מיני פירות ותבואות משובחים לאין תכלית, עיי"ש.

חוטם עיין ברית כהונת עולם (מאמר הסתר אסתיר, פרק לח) ריבוי של מילת אפים (אף-ים) הוא המתקת האף, כטעם (תהלים, צב, י) יתפרדו כל פעלי און.

וכתיב (תהלים נה, ד) כי ימיטו עלי און, ובאף ישטמוני. וכתיב (שם, נו, ח) על און פלט למו, באף עמים הורד אלקים. וכתיב (משלי, ל, כ) כן דרך אשה מנאפת (ניאוף מלשון אף כנודע) וגו' ואמרה לא פעלתי און. וכתיב (הושע, יב, ט) ויאמר אפרים (אף-רים) אך עשרתי מצאתי און.

פה כתיב (זכריה, י, ב) התרפים דברו און. וכתיב (ירמיה, ד, טו) כי קול מגיד מדן ומשמיע און מהר אפרים. וכתיב (משלי, ל, כ) אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און. ועיין זוה"ק (בראשית, כז, ע"ב) ודא טחול עליה אתמר אכלה ומחתה פי וגו', בטחול לית ליה פומא. היינו פומא של דיבור, כי כולו שחוק, עיי"ש. ועיין אפיקי ים (נדרים, לד, ע"א) לא הביט און ביעקב פגם הדיבור והמחשבה. עיין שם.

ועוד. נשיקה. ועיין רמח"ל (תיקונים חדשים, תיקון לח) בס"א כתיב (משלי, כו, ו) ונערתות נשיקות שונא, ורזא דמלה יתפרדו כל פועלי און.

עינים - שבירה כתיב (במדבר, כג, כא) לא הביט און ביעקב. וח"ו כאשר יש הבטת און נעשה מאון עון, וזהו שבירת הכלים. ועיין אפיקי ים (סנהדרין צב, ע"א) והוא דינא בלא מיתוק ובלא זיוגא, כי הם מסט"א, דכתיב יתפרדו כל פועלי און, מסוד שבירת הכלים, מנוק' לבד.

והוא בחינת מדבר בית און (יהושע, יח, יב), מקום שממה, תהו,

בלבביפדיה - קבלה | און

תפלה ת' יתפרדו כל פועלי און, ואון שיוורד מן המח העליון, שנאמר כח. וראשית אוני כלול בטיפה אחת שכך מתקשרות ג' אותיות כאחד (בסוד אב א-ב, ב' נכללים באחד), כשאנים נקשרים בנוק' מתפרדים זה מזה, וזה און, יתפרדו כל פועלי און.

ועיין שער המצות (שופטים) בת פוטיפרע כהן און וכו', תמורת אבא שבקדושה הנקרא כה"ג.

אמא אם היולדת. וכתוב (ישעיה, נט, ד) הרו עמל והוליד און.

ד"א שם אדם. ולעומתו אדם בליעל. וכתוב (משלי, ו, יב) אדם בליעל איש און. ועיקר אדם בליעל בחינת איש און, עוסק באונאה, שהיא עד שתות, בחינת ו"ק, ז"א.

ועוד. מדות מקום ההרגשה. וכתוב (תהלים, סד, ג) תסתירני מסוד מרעים, מרגשת פעלי און. ועיין רד"ק (שם, ב, א) ורגשו, ענין קיבוץ והמונן רב, כמו מרגשת פעלי און. והבן שז"א קיבוץ כל ו"ק, ודו"ק.

ועוד. בחינת בן. וראובן שורש לבני יעקב, אור-בן, כתיב ביה (בראשית, מט, ג) כחי וראשית אוני. ואחרית הבנים שהוא הממוצע בין יעקב לרחל נקרא בנימין ואמו קראו לו בן אוני. ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, עמ' רלה) "בן אוני" ב' פעמים גימט' רחל. והבן מאוד שהבן הראשון ראובן, אונן של יעקב. והבן האחרון, בנימין, אונה של רחל. ונעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן. ועיין שערי מאמרי רשב"י, מאמר ספר הזהר, בראשית.

נוק' בית. וכתוב (יהושע, ז, ב) בית און. בחינת דראון, דר-און. ואמרו (מסכתות קטנות, מסכת ספר תורה, פ"ה, הי"א) אלו שמות החלקים בית אל, בית און וכו', ר' יוסי אומר אין נחלקין. ועוד. אמרו (ב"ב, קיא, ע"ב) ראשתי אונן, אונן ולא אונה.

ועוד. כתיב (משלי, ל, כ) כן דרך אשה מנאפת, אכלה ומחתה פיה ואמרה לי פעלתי און. עיין פע"ח (שער השבת, פ"ז) ובליקוטי תורה (ריש יתרו). ואמרו (יומא, עה, ע"א) ולמ"ד עריות, הא כתיב נאכל, לישנא מעליא נקט דכתיב אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און. ומעיין כך בכתובות (יג, ע"א). ואמרו (ויק"ר, ד, ב) ג' כפויי טובה הן, הארץ, והאשה והנפש, וכו', האשה מנין שנאמר אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און.

ועוד. אמרו (סנהדרין, קט, ע"ב) און בן פלת אשתו הצילתו, וכו', היינו דכתיב חכמת נשים בנתה ביתה, זו אשתו של און בן פלת. ועיין ערך קטן חכמה. ועוד. סוד הגרים, כנודע. ושורשם אונקלוס, און-קלוס. בחינת חכמה תתאה. כח-מה. עיין ערך קטן מלכות. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות:

rav@bilvavi.net

בו נגלה מעין השבירה. והבן שהממוצע בין עולם השבירה לעולם התיקון הוא ים, ואח"כ מדבר. משא"כ מקום ישוב שהוא מקום התיקון. ועיין זוה"ק (ויקהל, קצו, ע"ב) שמלאך המות ההורג בני"א אומר לא פעלתי און.

ועוד. השבירה בעינים מוליד בכי בעינים. ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף רסב) בן אוני בגימט' דמע"ה. וכתוב (תהלים, ו, ט) סורו ממני כל פעלי און, כי שמע ה' קול בכיי. ונהפך און לאנינות. והנה על החלק שנשבר וירד ואין לו תיקון כלל, כתיב (שם, לו, יג) שם נפלו פעלי און, דחו ולא יכלו קום. והיינו שאור הרפ"ח מנסה לתקנם ואינו יכול. וזש"כ (תהלים, צב, ח) דפרח (רפ"ח - פרח) רשעים כמו עשב ויציצו כל פעלי און להשמדם עדי עד. ועיין של"ה (תורה אור, שבת, פ"ו) פירוש, שרוצים לפרוח ולעלות לקדושה ביום השישי, ונהפך להם שהוא לרעתם, להשמדם עדי עד, שמפילן בעומקא דתהומא רבה.

עתיק אמרו (לקח טוב, לך לך, יב, ח) ויעתק משם ההרה מקדם לבית אל, א"ר אלעזר, לשעבר היתה נקראת בית אל ועכשיו (נעתק) בית און. וכתוב (תהלים, צד, ד) יביעו ידברו עתק, יתאמרו כל פעלי און.

ועוד. עתיק סוד אפס ואריך סוד אין, כנודע. וכתוב (ישעיה, מא, כט) הן כלם איון אפס מעשיהם וגו'.

אריך אורך, אור-ך. וכתוב (איוב, לד, כב) אין חשך ואין צלמות להסתר שם פעלי און. כי ב' הסתרים לאור. א. חשך. ב. צל. ואמרו (תנחומא, וירא, ג) ונסו הצללים, שאין בו צל לרשעים, שנאמר, אין חשך ואין צלמות להסתר שם פעלי און.

אבא כתיב (כי תצא, כא, יז) כי הוא ראשית אונן לו משפט הבכרה. ועיין רש"ר הירש שם, הוא הבן הראשון שהאב חש בו שהוא אב. ובעיקר נאמר על שם תואר "אב" של יעקב שהוא בחיר שבאבות שאמר (בראשית, מט, ג) כחי וראשית אוני. ועיין פענח רזא (ויצא, ד"ה וירא) אמהות באמצע מיעכו באופן שיהיה ראובן ראשית אונן. וכן יעקב היה ראשית אונן של יצחק כמשל השפופרת וכו' יעקב ראשון ועשו שני. אולם יצחק לא היה ראשון אונן של אברהם אלא ישמעאל. עיין עקדת יצחק (בראשית, תולדות, שער כג, ד"ה והנה). אולם בעומק ביחס לשם אברם ישמעאל ראשית אונן. אולם ביחס לשם אברהם יצחק ראשית אונן.

ועוד. אב דקלקול, מואב. ועיין רמח"ל (על התורה, בראשית) דוד - מפני שנשמתו היתה מולבשת בקליפת מואב כידוע, וע"כ יצא ממנו אמנון שסודו מן-און שהיה בא ממדרגת און בן פלת שרצה לקטרק כנגד משה, עיי"ש.

ועוד. סוד טיפה שיוצאת מאבא. ועיין רמח"ל (תקט"ו תפלות,

שאלה יחס אל הגויים

לכדוד ברב, שליט"א,

א) כשאני הולך ברחוב ועובר גויים לידי, אני נוהג ליתן להם סבר פנים יפות, פנים מסבירות, וגם אני חושב עליהם שהם צלם אלוקים. אני עושה זאת משום דרכי שלום אבל גם יש לי מחשבות פנימיות כלפיהן, של אחדות כל הבריאה כולה, השתוות, גילוי אלוקות, וכו', בשעה שאני מסתכל בפניהם. ואני רוצה לברר עם הרב אם זה נכון או לא. האם אני צריך לשנות את ההשקפה שלי?

ב) פעם אמר לי הרב שאין ליתן שלום למי שהוא ערב רב, ואפי' לנענע לו ראשו הוא אופן של חיבור, ואסור לעשות שום פעולה של חיבור עם ערב רב. האם דבר זה אמור גם לגבי שאר אומות העולם? (וכמו כאן באמריקא, שאנו נמצאים בגלות עשו)?

ג) וביותר, הרבה פעמים כשאני רואה גוי עצוב אני רוצה שהוא יהי' שמח (ובודאי שיש לי הרגשה זו גם לגבי אחינו בני", אבל אני חש זאת גם כלפי גויים, שאני רוצה שיהי' להם טוב ואין אני רוצה לראותם בעצבות), ואני פשוט מרגיש רחמנות בליבי על הגויים שאין להם חיים טובים. וביותר דקות, אני חושב שאני רוצה להאיר אור וגילוי אלוקות עליהם, כיון שאני זוכר את המושג של "אהבת כל הבריאה כולה" שהרב דיבר ב"דע את עמך" וב"דע את ריעך" וב-פירוש הרב על מסילת ישרים, ועוד.

האם אני צריך לשנות את תפיסה זו ואת היחס הזו שיש לי כלפי הגויים? ובפרט משם שכתוב בספר הברית שאסור להרגיש שנאה כלפי הגויים סתם, וצריך לאהוב אותם (ובפרט אם הם אנשים טו-בים). אבל הרבה מסתמא אומרים שצריך להרגיש שנאה להגויים ולמאוס בהן כפשוטו. בודאי אני מואס בחייהם ובדרכיהם, אבל מצד תפיסת האחדות של הבריאה, אני רוצה להרגיש מקושר להן באופן פנימי מצד אהבת בריאה כולה ומצד מדת השתוות שהוא דרגת לעת"ל. האם נכון מה שאני עושה או לא?

תודה מאד להרב על כל הטהרה והקדושה שהרב נותן תמיד על נפשי ע"י השיעורים והספרים וההדרכות ע"י השאלות ותשובות.

כל טוב להרב שליט"א, [השואל גר בארצות הברית]

תשובה

א. המבט הפנימי הוא אחדות כל הבריאה. אולם זהו מבט "פני-מי", משא"כ בחיצוניות בכללות נפשם הם מקושרים בשורשם לג' קליפות הטמאות. ולכך הסתכלות בפניהם, וכל שכן חיבור פנימי, פנים - פנימי, יש בו סיכון של התדבקות לטומאתם.

ולכך דבר זה ראוי להיעשות אצל היחידים שדבקים עמוק בתוך עצמם, בנשמתם, בשורשם באורייתא, ובקב"ה, ואזי מתחברים לעיתים רחוקות לגויי הארץ, באופן של רצוא ושוב, וזאת מתוך ניקיון קודם החיבור, וניקיון אחר החיבור, להתנתקות מן הטומאה

הדקה הנדבקות בנפש.

אולם לרוב בני האדם ראוי להתנתק התנתקות נפשית, זולת עיתים רחוקות מאוד.

דבר זה יש בו קושי לנפשות שיש בהם גילוי אהבה ור-חמים לזולתם.

ב. אמרו חז"ל, הוי מקדים בשלום כל אדם. ומפני דרכי שלום יש להקדים לכל אדם, כולל גויי הארץ. וכך נהגו חכמים, שמעולם לא הקדימם אדם לשאול בשלומם. אולם ערב רב גרועים מהם, שהם שורשי הטומאה, ואין להתחבר עמהם כלל, עד כמה שניתן.

ג. אין לשונאם, אא"כ הם בבחינת משנאיך ה' אשנא. אולם לגלות אהבה יש בו סיכון כמ"ש באות א'.

שאלה יונק ממקורות תורניים

אמר הרב הרבה פעמים שיהודי צריך רק יונק ממקורות תורניים. מה המקור לזה?

ועם זה נאמר, הנושא בפרקי אבות אומר בבירור

"רבי אליעזר בן חסמא אומר: קנין ופתחי נדה, הם היו גופי הלכות. תקופות וגמטריאות, פרפראות לחכמה."

ואיך זה משתלב בתמונה?

בהחלט ישנם אלמנטים רבים של מתמטיקה וחוכמה שאנו נאספים ממקורות חילוניים. אומרים שהרב! אלאחנן וסרמן נהג לקרוא את כתיבי הפילוסופיה של עמנואל קאנט בחדר האמבטיה.

תשובה

חכמת התורה הקדושה כולה טוב אין בה רע. כמ"ש חז"ל: אין טוב אלא תורה, שנאמר "כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזבו".

אולם שאר החוכמות, ז' החוכמות, כנגד ז' עמים, הם מעורבים טוב ורע, כי הם חוכמות נפולות. ולכך כל הלומד בהם מתערבת דעתו בטוב ורע, ונצרכת חכמה גדולה לברר את חלקי הטוב מן הרע.

דבר זה נמסר לחכמים גדולים וקדושים, שדעתם מזוככת ובהירה, ויסודי דרכי התורה נהירין אצלם, ולכך יש להם דעת אמת לראות מהו הטוב הגנוז בחוכמות אלו.

אולם לרוב כלל בני האדם שאין דעת שלמה זו, דעתם מתער-רת בת טוב ורע, בלומדם בחוכמות אלו. ולכך נצרך להם לינק רק ממקורות תורניים.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של ש"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829